



Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för Veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Hippologenheten

Hippologiskt Examensarbete nr 409

2011

**VAD HAR RIDLÄRARE FÖR
ERFARENHETER KRING
MOBBNING PÅ RIDSKOLA?**

Dennis Rybell och Malin Westmalm

Strömsholm

HANDLEDARE:

Gabriella Thorell, Strömsholm

Hippologiskt examensarbete (EX0346) omfattande 10 högskolepoäng ingår som en obligatorisk del i hippologutbildningen och syftar till att under handledning ge de studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Föreliggande uppsats är således ett studentarbete på AB-nivå och dess innehåll, resultat och slutsatser bör bedömas mot denna bakgrund.

ISSN 1402-2052

SLU
Sveriges lantbruksuniversitet

*Vad har ridlärare för erfarenheter
kring mobbning på ridskola?*

Dennis Rybell och Malin Westmalm

*Handledare: Gabriella Thorell, Strömsholm
Examinator: Åsa Steninger, Strömsholm*

*Examensarbete inom hippologprogrammet, Strömsholm 2011
Fakulteten för Veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för anatomi, fysiologi och biokemi
Hippologenheten
Kurskod: EX0346, Nivå AB, 10 hp*

Nyckelord: Ridskoleverksamhet, ridinstruktör, utanförskap

*Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se>
ISSN 1402-2052
Examensarbete 2011:409*

INNEHÅLL

REFERAT.....	4
INTRODUKTION	4
TEORIAVSNITT	6
Vad är mobbing?.....	6
Typer av mobbning	7
Tecken på mobbning.....	7
Förebyggande arbete mot mobbning	8
MATERIAL OCH METOD	9
Urval	9
Intervjufrågor	9
RESULTAT	10
Ridlärarna.....	10
Typ av verksamhet.....	10
Erfarenheter av mobbning på ridskola.....	12
Mobbning enligt ridlärarna	12
Åtgärder och handlingsplaner	13
Reflektioner från intervjuerna.....	14
DISKUSSION.....	14
Slutsatser	16
FÖRFATTARENS TACK.....	16
REFERENSER	17
Litteratur	17
Internet	17
Personligt meddelande från.....	18

REFERAT

Mobbning är ett ökat problem bland barn och ungdomar. Under år 2010 ökade anmälningarna till skolinspektionen med 47 % från föregående år. Enligt Barnombudsmannen är det viktigt att inte bara se det som ett skolproblem utan också som ett samhällsproblem. I ett tidigare arbete om mobbning på Sveriges ridskolor visar resultatet att mobbning förekommer på mer än hälften av ridskolorna.

Syftet med vår studie var att ta reda på hur sex verksamhetsansvariga ridskolechefer med ridlärarutbildning, ser på fenomenet mobbning. Studien hade tre frågeställningar, Vad har ridlärare för erfarenheter kring mobbning på ridskola? Vad är mobbning enligt ridlärarna? Finns det någon plan för åtgärder eller förebyggande arbete mot mobbning?

Studien var av kvalitativ karaktär. Ridlärarna valdes ut genom en geografisk tillgänglighet med fem mils avstånd ifrån Strömsholm. Intervjuerna utfördes med båda studenterna närvarande och spelades in. Respondenterna behandlades konfidentiellt i studiens resultat.

Resultatet visade att hälften av respondenterna hade upplevt mobbning på ridskola. De hade varierande erfarenheter av ämnet och tog framförallt upp saker som utanförskap, utfrysning och att ungdomarna är elaka mot varandra. Deras syn och definiering av mobbning såg ut på lite olika sätt, men alla ansåg att mobbning var någonting negativt. Hälften av respondenterna hade en handlingsplan mot mobbning. Som åtgärder och förebyggande arbete framgick det att aktiviteter, avsuttan verksamhet, ungdomssektion och ungdomsledarkurser var något många använde sig av. Flera av respondenterna upplevde att det var viktigt att det fanns någon som är med barnen och ungdomarna i stallet.

I studien framgick det att kunskap om mobbning fanns på ridskolor, men den var varierande beroende på erfarenheter. Det förebyggande arbetet för att motverka mobbning var viktigt och något många arbetade aktivt med. Mobbning av olika slag förekom på ridskolor och ridlärarna ansåg att det var någonting negativt.

Nyckelord: Ridskoleverksamhet, ridinstruktör, utanförskap

INTRODUKTION

I Sverige finns det omkring 550 ridskolor, på dessa rider det cirka 160 000 aktiva ridskole- motionsryttare (Svenska Ridsportförbundet, 2006). Det genomförs närmare åtta miljoner ridtimmar per år. Den svenska ridskolan är unik då det även förekommer avsuttna aktiviteter och man kommer inte längre dit bara för sina ridlektioner (Henriksson, m.fl., 2009). Ridsporten är det nionde största specialförbundet i antal medlemmar och ligger i topp fyra bland flest antal utövande kvinnor (Riksidrottsförbundet, 2010).

Mobbning är ett ökat problem bland barn och ungdomar i skolan. Under år 2010 fick skolinspektionen nästan 2260 nya anmälningar som ger en ökning på 47 % jämfört med året innan (Skolinspektionen, 2010). I ett arbete om tre grundskolelärares erfarenheter kring mobbning tar författaren upp att man saknar relevant information om mobbning i

lärarutbildningen. Det förväntas man erhålla under den verksamhetsförlagda perioden. I diskussionen tar hon upp vikten av utbildning med erfarenhet som ett starkt vapen i arbetet mot mobbning (Nygren, 2007). Enligt Barnombudsmannen har problemet blivit tydligare, dock är det viktigt att inte bara se det som ett skolproblem utan också som ett samhällsproblem. Mobbing är ett vardagsproblem för nästan 130 000 barn både i skolan och på fritiden (Barnombudsmannen, 2002). Mobbing är ett ord som kan definieras på olika sätt, ett är ”att en eller flera individer upprepade gånger och under en viss tid tillfogar en annan individ skada eller obehag (Nationalencyklopedin, 2011). Ett annat är ”ett upprepande aggressivt beteende med ojämn maktbalans mot ett offer som har svårt att försvara sig. Mobbing är inte en engångsföreteelse eller konflikter, utan en systematisk kränkning av en person” (Friends, 2011).

I riksidrottsförbundets policy och handlingsplan mot sexuella trakasserier inom idrotten beskriver man att ”idrotten vill ge alla som deltar en kamratlig och trygg social gemenskap samt förutsättningar för en positiv och utvecklande fritidsmiljö”. Gemenskapen är inte bara riktad till jämnåriga lagkamrater emellan utan också till de vuxna ledarna. I en studie som ungdomsstyrelsen gjort framgår det att var femte idrottsaktiv ungdom tycker att idrottsledaren har en stor betydelse även utanför det idrottsliga (Riksidrottsförbundet, 2010).

I Svenska ridsportförbundets policy står det skrivet att de ska vara en demokratisk och dynamisk organisation, som ska se alla inom ridsporten, såväl liten som stor, kvinna eller man. Alla skall vara välkomna till stallet oavsett nationalitet, etniskt ursprung, religion, ålder, kön, sexuell läggning samt fysiska eller psykiska förutsättningar (Svenska ridsportförbundet, 2006). I ett personligt meddelande (2011-04-21) från Lillemor Lindell på Svenska ridsportförbundet berättar hon att någon specifik handlingsplan mot mobbing inte finns i dag. Tidigare har man använt sig av ”Vara projektet” (2004) som verktyg för föreningar och ridskolor. Syftet med det projektet var att skapa förutsättningar samt visa på metoder för att arbeta med flickors självkänsla, detta sammanställdes sedan till ett handledarmaterial (Svenska Ridsportförbundet, 2008). Sedan ett år tillbaka har ett samarbete med Friends och SISU idrottsutbildarna pågått där man vill lyfta frågan ytterligare. Man vill ge föreningar mer kunskap om ämnet och kartlägga nuläget på våra ridskolor, samt ge förslag på hur föreningar ska arbeta med frågan utifrån sitt nuläge. Detta samarbete är fortfarande under process och någon analys om hur det går finns inte än att tillhandahålla.

Sonefors (2010) har gjort en studie om barns upplevelser av mobbing inom organiserad idrottsverksamhet. Resultatet visar att 15 % av barnen i studien har upplevt att en idrottskamrat tidigare har varit mobbad. Sju procent av de barn som tidigare varit föreningsaktiva har känt sig mobbade inom idrotten (Sonefors, 2010).

I ett tidigare examensarbete (Albertsson & Pretorius, 2007) om förekomsten av mobbing på Sveriges ridskolor visade resultatet att det förekom mobbing på mer än hälften av ridskolorna som deltog i studien. Mobbingen var vanligast i åldrarna 11-13 år. De flesta ridskolor saknade handlingsplan om det skulle förekomma mobbing, men många hade i flera fall regelbundna aktiviteter för att främja sammanhållningen. Dessa aktiviteter anordnades av ungdomssektionen, personalen eller både och. Fyrtio procent av dem som svarade på enkäten angav att typen av mobbing varierande och 30 % angav att grupperingar var mest förekommande. Huvuddelen av ridskolorna upplevde att de hade

en bra kontakt med föräldrarna. Fritidsledare var anställda på ett fåtal av ridskolorna i studien och det var på de som personalen inte upplevde någon mobbning (Albertsson & Pretorius, 2007).

Mot denna bakgrund kan man se att mobbning är ett växande problem i samhället. Ridsporten är en av idrottsrörelsens största idrotter med ett stort antal barn och ungdomar som medlemmar. Trots detta är den inte så mycket undersökt. I resultatet av Albertsson & Pretorius arbete från 2007 kan man dock se att problemet med mobbning även förekommer på våra ridskolor.

Syftet med detta arbete är att ta reda på hur verksamhetsansvariga ridskolechefer, med ridlärarutbildning från sex olika ridskolor ser på begreppet mobbning.

Studiens frågeställningar är:

Vad har ridlärare för erfarenheter kring mobbning på ridskola?

Vad är mobbning enligt ridlärarna?

Finns det någon plan för åtgärder eller förebyggande arbete mot mobbning?

TEORIAVSNITT

Vad är mobbing?

Den första att använda ordet mobbning var etologen Konrad Lorenz (1903-1989) när han talade om djur som attackerar i flock. Inte förrän på 1960-talet användes ordet mobbning som vi är vana vid att höra det i dag om barns beteende på skolgårdar (Friends, 2011).

Mobbning kommer från engelskan och betyder folkmassa, översatt från latin betyder ordet rörlig, nyckfull, eller sätta i rörelse (Forskning, 2011).

”Mobbning är när någon blir utsatt för negativa handlingar under en tid. Den som blir utsatt kommer i underläge och kan därför ha svårt att försvara sig” (Friends, 2011). Mobbning uppstår ofta i en ofrivillig grupp där personerna själva inte har valt sina medlemmar, exempelvis skolklass eller på en arbetsplats (Bris, 2011). Det finns många definitioner av begreppet och flera kända forskare inom området har sina specifika förklaringar om mobbning, här följer några:

- Anatol Pikas syftar till att mobbning är ett gruppvåld ” Mobbning är medvetna, ickelegitima fysiska eller psykiska angrepp och/eller uteslutningar ur gemenskapen, som riktas mot en enskild person i underläge av en grupp vars medlemmar förstärker varandras beteende i interaktion”(Pikas, 1989).
- Gunilla O. Björk menar att ”begreppet mobbning har i dag en mer individualistisk prägel, vilket stämmer väl överens med samhällstrenden i övrigt. Men det har också skett något med tidsperspektivet. Ifrån att ha varit en slumpmässighet ses mobbning idag som en långdragen plågoprocess. Det är en viktig förändring”(Björk, 1999).
- Peter-Paul Heinemann menar att mobbning är ett gruppvåld från flera personer riktat mot individer om en eller ett fåtal. ”Med mobbning avser jag alltså upprepade negativa aktiviteter (fysiska och psykiska angrepp och/eller

uteslutning ur gemenskapen) som riktas mot en enskild individ av två eller flera individer som står i interaktion med varandra”(Heinemann, 1987).

- Dan Olweus talar om individen i fokus: ”En person är mobbad när han eller hon, upprepade gånger och under en viss tid, blir utsatt för negativa handlingar från en eller flera personer”(Olweus, 1999).

Typer av mobbning

Enligt Barbara Colorosa (2003) kan mobbning förekomma i tre olika varianter, fysisk, verbal och social (även kallat psykisk) mobbning. Dessa tre olika typer sätts sedan in under två grupper, den direkta och den indirekta mobbningen:

- Fysisk mobbning är en direkt mobbning och är den lättaste av de tre olika typerna att upptäcka och se. Här gör man ofta något mot någon annans kropp så som att slå, sparka, hålla fast med mera. Det kan också vara saker som att låsa dörren för någon eller ta en annans väska (Höistad, 2001).
- Verbal mobbning är en indirekt mobbning som i sig själv är den mest slagkraftiga. Den yttrar sig genom glåpor, ryktesspridning, viskningar, trakasserier eller att någon hånar, härmar eller hotar. Den förekommer inte bara person till person utan också via telefonsamtal, sms, anonyma mail eller lappar (Höistad, 2001). Skvaller är också en form av verbal mobbning. Den avslöjar en mobbad persons situation, problem, misstag och handlingar. Poeten Hesiodos som levde ca 700 f. Kr skrev och förklarade skvaller som ”den är lätt att skapa men tung att bära och svår att bli av med”(Colorosa, 2003).
- Social mobbning eller psykisk mobbning som man också kan kalla det är en indirekt mobbning. Denna form av mobbning bryter systematiskt ner en annan människa och dess självkänsla. Metoder som isolering, uteslutning eller att man helt ignorerar den utsatta är vanligt inom denna typ av mobbning (Höistad, 2001).

Tecken på mobbning

När det handlar om att upptäcka mobbning är det viktigt med en omgivning som är uppmärksam och lyhörd. Det är viktigt att föräldrar, lärare och ledare på fritidsaktiviteter alltid sätter barnens hälsa i första hand och försäkras om att de mår bra. Som förälder ska man våga fråga sitt barn hur det är i skolan eller på fritidsaktiviteten och inte nöja sig med svaret ”det är bra” (Sharp & Smith, 1996). Den som blir mobbad gör oftast allt för att det inte ska märkas då det ofta anses som pinsamt eller att man ser sig själv som en förlorare.

Det finns många tecken på mobbning som ska ses med största allvar men med hänsyn och respekt för den som blir utsatt. Några exempel (Vårdguiden, 2011):

- Barnet blir tystare.
- Barnet berättar inte vad som händer i skolan.
- Kompisar följer inte med hem.
- Barnet slutar umgås med barndomskompisar.
- Barnet vill inte träffa kompisar på fritiden utan vill hellre vara hemma.

- Barnet får en helt ny umgängeskrets. Ofta i en annan ort än skolan eller den plats barnet blir mobbat på.
- Återkommande huvudvärk och annan värk.
- Vredesutbrott.
- Sämre aptit.
- Mardrömmar.
- Blåmärken och andra skador.
- Saker som mobiltelefon, klocka eller gymnastikkläder försvinner.
- Sämre studieresultat.

Förebyggande arbete mot mobbning

”Jag ska alltid minnas och aldrig glömma

Måndag: de tar mina pengar.

Tisdag: de ropar saker efter mig.

Onsdag: de river sönder mina kläder.

Torsdag: blodet strömmar från min kropp.

Fredag: det är över.

Lördag: jag är fri.”

Dikten är från en trettonårig pojkes dagbok. På söndagen hittades han död, han hade hängt sig själv (Colorosa, 2004). Barn kan inte bekämpa mobbning på egen hand. Det är därför viktigt att det alltid finns vuxna till hands som stöd och hjälp, såväl i hemmet, skolan och i samhället (Colorosa, 2003).

I en förening har alla såväl styrelse, medlemmar, ledare och föräldrar ett ansvar för att förebygga och stoppa mobbning. Det är viktigt att ha tydliga regler, värderingar och normer. Det kan vara en god idé att ha en skriftlig handlingsplan för hur man arbetar förebyggande mot mobbning. Hur man hanterar problem som kan uppstå och vad alla i föreningen har för ansvar. Det första steget i arbetet mot mobbning är att upptäcka om det förekommer. Alltså måste ledaren och de vuxna som finns runt barnen vara uppmärksamma på vad som sker. Ledaren har ansvar för att alla känner till de regler och normer som verksamheten står för och att det följs. Om man upptäcker att mobbning förekommer inom föreningen är det viktigt att ingripa direkt och att tydligt signalera att det inte accepteras (Friends, 2011).

Skolverket har under tre år utvärderat olika metoder som använts mot mobbning och är kritiska till att använda färdiga program, då det i vissa fall kan öka mobbningen. I skolverkets studie undersöktes åtta program. Tiotusen elever i årskurs fyra till nio har deltagit, vid totalt 39 skolor. Studien är baserad på enkätundersökningar och intervjuer. Resultatet visar att sju till åtta procent av eleverna har utsatts för mobbning. En och en halv procent har utsatts för långvarig mobbning. I motsats till tidigare studier visar den här att flickor är lika utsatta som pojkar och att insatser fungerar olika för pojkar och flickor. De insatser som hjälper flickor, kan ha negativ effekt på pojkar och tvärtom. Skolverket förespråkar istället att man utgår från deras allmänna råd och skapar en strategi efter skolans egna förutsättningar (Skolverket, 2011).

MATERIAL OCH METOD

Vår studie bygger på kvalitativ metod med en hermeneutisk karaktär. Hermeneutik betyder tolkningslära och är ett vetenskapligt forskningssätt där man studerar, tolkar och försöker förstå grundbetingelserna för den mänskliga existensen (Patel & Davidsson, 2003). Denna metodologi står för den kvalitativa forskningen och har en roll som är öppen, subjektiv och engagerad. Med det menas att det går att förstå andra människor och vår egen livssituation genom att tolka hur mänskligt liv och existens uttrycks i det talande och skrivna språket. Med denna metod närmar man sig ”forskningsobjekten”, i detta fall ridlärarna, subjektivt utifrån sin egen förståelse. Helhet sätts i relation till del och man pendlar sedan däremellan för att nå fram till en så fullständig förståelse som möjligt. När intervjun är utförd och noggrant renskriven börjar man att läsa hela texten för att förstå innehållet och dess helhet. Sedan går man tillbaka och läser olika delar i texten var för sig för att skaffa sig förståelse av dessa. Det finns inte någon bestämd utgångspunkt eller slutpunkt för tolkningsakten. Resultatet kommer vara helt baserat på vår egen förståelse av svaren från intervjuerna.

Urval

Det gjordes intervjuer med sex ridskolechefer/verksamhetsansvariga, med ridlärarutbildning. Vidare i studien kommer dessa att tilltalas som ridlärare. Ridskolor valdes ut utifrån en geografisk tillgänglighet med fem mils radie från Strömsholm. Av de utvalda arbetade hälften på en stor ridskola (mer än 500 medlemmar) och hälften på en mindre ridskola (mindre än 500 medlemmar). Detta hade vi med som kriteriet för att se om det gjorde någon skillnad i resultatet. Intervjuerna bokades på telefon och utfördes sedan personligt med båda studenterna närvarande. De spelades in och renskrevs noggrant. Två av intervjuerna ägde rum på Marketenteriet vid Strömsholm, resten på respektive ridskola. Personerna som intervjuades behandlas konfidentiellt i studien, vilket innebär att de är anonyma för läsaren.

Den första ridläraren behandlades som en pilotstudie. Detta för att se om intervjufrågorna som vi använt i huvudstudien var av god reliabilitet eller om det innebar justeringar av frågorna. Intervjuguiden med frågor föll väl ut i detta fall och därför fick även den första intervjun räknas in som en del i huvudstudien.

Intervjufrågor

Vi använde oss av en halvstrukturerad intervjuguide som ger utrymmer för flexibilitet och balanseras av en struktur. Med ordet halvstrukturerad menar man att: samma frågor kommer att ställas till alla sex respondenter. Frågorna har genomgått en utvecklingsprocess för att säkert veta att de är relevanta för det ämne man forskar kring vilket testades genom pilotintervjun. För att vara säker på att man får med det som behövs kan man leda intervjupersonerna vidare med hjälp av följdfrågor. Frågorna man arbetar med ska vara öppna så att svarets riktning eller karaktär också är öppen (Gillham, 2008). Här nedan följer de frågor som användes vid intervjuerna:

- Ålder?
- Vad har du för utbildning?

- Hur många år har du varit verksam inom ridskolan?
- Har du haft någon tidigare anställning på annan klubb/klubbar?
- Hur ser er verksamhet ut?
- Hur stor del av de ridande är ungdomar?
- Har ni någon ungdomsverksamhet?
- Hur ser du på mobbning?
- Vad är definitionen av mobbning för dig?
- Under de åren som du arbetat inom ridskolan, har du träffat på mobbning? Om kan exempel ges?
- Vad gör ni för att åtgärda/förebygga mobbning?
- Har ridskolan någon handlingsplan mot mobbning?
- Har ni någon fritidsledare?

RESULTAT

Ridlärarna

Intervjuperson 1 är 46 år gammal. Den är utbildad auktoriserad ridlärare (level 3). Den har endast arbetat på en och samma ridskola och har varit verksam i 25 år. Denna ridskola har drygt 700 medlemmar och majoriteten är ridande barn och ungdomar.

Intervjuperson 2 är 39 år gammal. Den har gått långa kursen (level 3). Den har arbetat på tre olika ridskolor och varit verksam i cirka 23 år. Den arbetar nu på en ridskola med cirka 350 medlemmar, där nästan alla ridande är barn och ungdomar.

Intervjuperson 3 är 41 år gammal. Den har ridlärarutbildning och har arbetat på tre olika ridskolor. Den har varit verksam inom ridskola i 22 år och arbetar nu på en ridskola med cirka 650 medlemmar, där mer än hälften av de ridande är barn och ungdomar.

Intervjuperson 4 är 52 år gammal. Den har gått RIK 1 & 2 och har arbetat på fem olika ridskolor, samt varit verksam i snart 30 år. Den arbetar nu på en ridskola med cirka 800 medlemmar. Av de ridande är nästan hälften barn och ungdomar.

Intervjupersonen 5 är 33 år gammal. Den har gått hippologutbildningen och har endast arbetat på en och samma ridskola, samt varit verksam i cirka nio år. Denna ridskola har omkring 400 medlemmar. Merparten av de ridande är barn och ungdomar.

Intervjupersonen 6 är 35 år gammal. Den har gått RIK (level 2) och arbetat på mer än en ridskola, samt varit verksam i 18 år. Den arbetar nu på en ridskola med cirka 400 medlemmar, där majoriteten av de ridande är barn och ungdomar.

Typ av verksamhet

Alla de intervjuade arbetar på ridskolor med traditionell ridskoleverksamhet som grund. Med det menas att största delen av verksamheten består av elever som kommer en eller

flera gånger i veckan och rider på skolhästar för en ridlärare som arbetar på ridskolan. Utifrån det varierar sedan innehållet på verksamheterna till viss del. En av respondenterna (intervjuperson 5) talar om att tävlingsverksamheten är en stor del av deras verksamhet. Hälften av ridskolorna samarbetar med gymnasieskolor.

Två av respondenterna tar upp att det förekommer handikappsverksamhet på ridskolorna där de arbetar. Intervjuperson 6 säger:

”Vi bedriver ridskola för alla, eeh, typer av elever... barn, vuxna, handikapp, nybörjare, rutinerade.” Intervjuperson 6

Alla ridskolor har en aktiv ungdomsverksamhet. En av respondenterna (intervjuperson 3) talar om att deras ungdomssektion legat nere ett tag men är nu på uppgång igen. Hälften av de intervjuade pratar mycket om sin ungdomsverksamhet och vad de aktiva ungdomarna gör. Det är mycket avsuttet verksamhet med allt ifrån hästprojekt, ungdomsgrupp, rykttävlingar, häst- och stallvårdskurser, skötarövernattningar, spökkvällar, luciashow och så vidare. Intervjuperson 2 säger:

”Vi har en ungdomssektion som är väldigt aktiv... duktiga... gör mycket aktiviteter... och dessutom har dom jobbat i ett, eeh, modellföreningsprojekt där dom har jobbat med mål och visioner... och värdegrund åå... handlingsplaner och så vidare... nu under senaste året där dom har gjort ett fantastiskt arbete.”
Intervjuperson 2

Hälften av de intervjuade hade fritidsledare på sina respektive ridskolor. På ridskolan där intervjuperson 5 arbetar har de tidigare haft en fritidsledare finansierad genom Handslaget. En av deras personal fick då utökning på sin tjänst och arbetade eftermiddagar som fritidsledare. Intervjuperson 2 berättar inte bara om fritidsledare utan om hela ridskolans fritidsverksamhet. Intervjuperson 2 säger:

”vi har också en fritidsverksamhet... vi har fritidsledare anställd hos oss som kommunen finansierar, eeh, hon är anställd på sjuttiofem procent... så hon har ansvar för, ööh, fritids, som är varje dag mellan två och sex, barnen kommer direkt efter skolan. Sen är även fritidsledaren ans... asså länken till ungdomssektionen från... personalen. Hon är även ansvarig för stallvärdinnor och assistent... dom som tar emot grupperna... och har upprop med dom som är ideellt engagerade... och hon är även ansvarig för dom som är hästvårdar”.
Intervjuperson 2

Intervjuperson 2 fortsätter och berättar om ett projekt som fritidsledaren har ansvar över som syftar till att utveckla unga handlingskraftiga ledare. De håller på att ta fram ett utbildningsmaterial för den utbildningstrappa de har för sina ideellt arbetande barn och ungdomar. De börjar som lärling för att gå vidare till hästvård, sedan blir de assistent för att bli stallvärdinna och så småningom instruktörselev.

En av de andra respondenterna (intervjuperson 1) säger att de har en fritidsledare som arbetar halvtid och har något som kallas ”Hästis”. Hästis bedrivs från måndag till torsdag mellan 14.00 och 18.00, då anordnas aktiviteter och så äter de mellanmål. Intervjuperson 1 säger:

”då är det oftast lite yngre barn... såna som kanske är... egentligen har fritids genom skolan då men som väljer att vara här istället. Sen är det några... som inte

får ha fritids längre, som också kommer då. Men det är inte dom allra äldsta... för dom är ju här ändå, dom behöver ingen fritidsledare". Intervjuperson 1

Erfarenheter av mobbning på ridskola

Hälften av våra respondenter (intervjuperson 2, 3 och 4) har upplevt mobbning inom ridskola under sitt yrkesverksamma liv. Intervjuperson 2 anser att det förekommer att barn känner sig utanför och har svårt att kommunicera. Den pratar om att det som händer i skolan händer sen efteråt i stallet och att man bör ha detta i åtanke när man tar tag i problemet.

Några av respondenterna tar upp utanförskap och att ungdomarna kan vara elaka mot varandra. Intervjuperson 3 berättar att ungdomarna numera även är elaka mot varandra över Internet, där de tar upp saker som rör fritiden och stallet. Den tar upp att man inte ser all mobbning på ridskolan. Intervjuperson 3 säger:

"...dom kanske väljer att sluta rida... och sen inte talar om vad den exakta orsaken är... att dom känner sig mobbade på nåt sätt. Men det kommer aldrig egentligen fram... så kan det ju vara... och då är det ganska synd, för då kan man ju inte riktigt ta tag i det." Intervjuperson 3

Hälften av respondenterna (intervjuperson 1, 5 och 6) säger sig inte ha upplevt mobbning rakt av på ridskola, men två av dessa påpekar att det förekommer hierarki inom ridskoleväsendet. Intervjuperson 1 tar upp att det är svårt att sätta gränsen för vad som är mobbning och att det kan uppfattas olika. Intervjuperson 6 säger:

"Inte att jag har sett det direkt... alltså tagit på bar gärning att någon är dum mot någon annan, det har jag inte upplevt, men däremot så kring pratat och det har kommit till min kännedom att det existerar... tyvärr."
Intervjuperson 6

Mobbning enligt ridlärarna

Flera av respondenterna definierar mobbning som olika typer av elakheter mot en enskild person, eller att personer på olika sätt är elaka mot varandra. Några av respondenterna har tagit upp saker som utfrysning, prata bakom ryggen och att inte få vara med i gemenskapen. Intervjuperson 5 talar om fysisk mobbning, men det är inget personalen på ridskolan där hon arbetar har sett, än. Intervjuperson 4 tar upp att mobbning är när någon mår dåligt åt båda håll, alltså både den som mobbar och den som blir mobbad. Intervjuperson 1 definierar mobbning på följande sätt:

"Jag tycker att mobbning... det är när många går ihop och trakasserar, eller är elaka och dumma mot en person... återupprepande, flera gånger. Det tycker jag är mobbning för mig." Intervjuperson 1

Två av respondenterna (intervjuperson 1 och 5) säger att de pratar om mobbning inom personalgruppen. Intervjuperson 1 tar dessutom upp att det är svårt att veta vad mobbning är eftersom det uppfattas så olika av olika personer. Hon menar att när man kommer till en ridskola där verksamheten är ganska styrd kan vissa nykomlingar ha lite svårt att anpassa sig. De kanske får ett speciellt bemötande och då kan det uppstå en oklarhet om detta bemötande är en form av tillrättavisande eller om det är mobbning. Den som blir

tillrättavisd kanske upplever att den blir mobbad, medan den som tillrättavisar tycker att man måste vara på ett speciellt sätt för att det ska fungera på ridskolan. Intervjuperson 6 tar upp orättvisa och att det kan uppstå en klyfta mellan de som har egen häst och de som rider på ridskolan. Den säger följande:

”Jag tycker att det är ett problem som kommer mer och mer senare år på ridskolan, främst så märker vi av det med att många barn och ungdomar får egen häst och då blir det en tydlig klyfta mellan egen hästeleverna och ridskoleeleverna.” Intervjuperson 6

Åtgärder och handlingsplaner

Flera av respondenterna tycker att det är viktigt att det finns någon som är med ungdomarna i stallet. Två av dessa tar upp att det är när barnen och ungdomarna blir lämnade ensamma som mobbning kan äga rum. Intervjuperson 2 gör en jämförelse med skolan och raster, då barnen ofta blir lämnade ensamma utan uppsikt av någon vuxen. Den tycker att det är viktigt att det finns vuxna som kan hjälpa och vägleda barnen när det dyker upp konflikter och problem. Intervjuperson 5 säger:

”Vi försöker vara... ha våra öron överallt, hela tiden med tjejerna och vi är med dom väldigt mycket och... lägger oss i allt dom pratar om ifrån skolan, pojkvänner, till hästar och ridning” Intervjuperson 5

Intervjuperson 1 tar upp att man måste styra ganska mycket, vad som är tillåtet och inte tillåtet. På ridskolan där intervjuperson 4 arbetar har man valt att ta dit föreläsare. Den säger:

”Vi har tagit hit en präst... som har pratat etik och moral. Vi har tagit hit polis... som pratar om... ungdom och mobbning och sånt. Och vi pratar mycket om den här biten... kamratskap.” Intervjuperson 4

Några av respondenterna har ungdomsledarkurser på ridskolorna där de arbetar för att utveckla handlingskraftiga ungdomsledare som är bra förebilder. Dessa interna ungdomsledarkurser syftar till att förbereda de som är 16 år och skall gå Svenska Ridsportsförbundets utbildning för ungdomsledare. För de som är yngre har en ridskola interna ungdomsledarutbildningar. Där får de lära sig hur man beter sig mot andra och hur man får med sig alla och så vidare.

Flera av respondenterna har tagit upp vikten av att ha olika aktiviteter med ungdomarna för att främja sammanhållningen och gemenskapen. Detta bygger mycket på den avsuttna verksamheten. Intervjuperson 6 pratar om att de arbetar med att skapa en grundtrygghet hos deras elever med hjälp av avsuttna verksamhet såsom teambuilding. De inriktar sig på olika åldersgrupper så att det ska passa alla. Intervjuperson 3 tar upp att de anordnar aktiviteter där alla är välkomna och att de är mycket med ungdomarna i stallet. Intervjuperson 2 tar upp vikten av att ha en aktiv ungdomssektion som anordnar mycket aktiviteter för barn och ungdomar på ridskolan. Den säger:

”Jag tror att det är jätteviktigt med ungdomssektionen framförallt.”
Intervjuperson 2

Hälften av respondenterna har en handlingsplan mot mobbning. En av dessa har det skrivet i klubbens stadgar, en annan har det via ett hästvärdprojekt som drivs på ridskolan. På ridskolan där Intervjuperson 5 arbetar finns det ingen nedskrivna handlingsplan mot mobbning. Den säger följande:

”Vi har ingen nedskrivna handlingsplan, utan de är det här aktiva egenintresset som jag tror alla som jobbar här har.” Intervjuperson 5

Reflektioner från intervjuerna

Då mobbning är ett känsligt ämne, kunde man känna av att det skapade lite misstänksamhet hos respondenterna. När man ringde upp och frågade om de ville vara med i studien fick man noggrant påpeka att det skulle handla om deras erfarenheter och tankar kring ämnet.

Innan intervjuerna påbörjades kunde man känna av att några av respondenterna var lite nervösa inför frågorna, men de blev mer avspända efterhand. Att intervjuerna spelades in kan ha varit en bidragande faktor till att några var lite nervösa.

Några av respondenterna var väldigt öppna och gav långa, utförliga svar på frågorna, andra var lite mer återhållsamma och svarade inte lika utförligt. De respondenterna som hade upplevt mobbning på ridskolor hade i regel mer att säga.

Två av intervjuerna ägde rum på Marketenteriet vid Strömsholm under en mycket lugn tidpunkt, strax innan lunch. Resten av intervjuerna genomfördes på respektive ridskola. Detta har inte påverkat resultatet.

Någon skillnad mellan liten och stor ridskola i koppling till mobbning kunde inte ses.

DISKUSSION

Mobbning är ett problem i samhället och inte minst i skolan. Det var inte svårt att hitta information om ämnet i allmänhet, men det finns inte mycket forskning gjord inom ridsporten. I resultatet av Albertsson & Pretorius arbete (2007) kom de fram till att mobbning förekom på sju av de tretton ridskolorna som ingick i studien; alltså förekommer det. Problemet måste belysas mer eftersom så många barn och ungdomar håller på med hästar och spenderar mycket tid på ridskolan. Vi anser i vår blivande roll som ridlärare att vi har ett stort ansvar för att Svenska Ridsportsförbundets policy uppfylls - Att alla skall vara välkomna till stallet oavsett nationalitet, etniskt ursprung, religion, ålder, kön, sexuell läggning samt fysiska eller psykiska förutsättningar. Det finns ridskolor som arbetar väldigt aktivt för att motverka mobbning och de ska ses som förebilder. Fler borde ta till sig deras initiativ! För att följa upp detta skulle Svenska Ridsportsförbundet kunna anordna kurser eller liknande med hjälp av sina nya samarbetspartners. Dessa har god kunskap av att föreläsa och handleda i ämnet och ridskolor hade på så vis fått möjlighet att ta hjälp av varandra och byta erfarenheter.

Det som har varit svårt med intervjuerna i studien, var att formulera frågor som inbjöd till att respondenterna skulle berätta så mycket som möjligt. Vi upplevde också att det var svårt att sitta passiva vid intervjuerna för att inte påverka den som blev intervjuad. I efterhand kunde det konstateras att man hade kunnat formulera sig annorlunda och ställt

fler följdfrågor för att få ett mer utförligt svar. Ett exempel på det var vår fråga "Har ridskolan någon handlingsplan mot mobbning?" Där fick vi väldigt korta svar och skulle kanske ha lagt till en följdfråga om hur deras handlingsplan ser ut och så vidare. Faktumet att alla har väldigt olika syn på vad mobbning är och vart man drar gränsen, har säkert påverkat hur respondenterna har svarat på frågorna. De har tagit upp saker som elakheter, utanförskap, prata bakom ryggen, upprepande trakasserier med mera.

Ingen av respondenterna gav ett konkret exempel på en situation där mobbning har uppstått. Detta kan bero på hur frågorna var formulerade, men också på att de medvetet valde att inte ge ett exempel. De respondenter som upplevt mobbning på ridskolan har tagit upp saker som utfrysning, prata bakom ryggen, det vill säga mer psykisk mobbning. Ingen av respondenterna har angett att de har sett grova kränkningar eller fysiskt mobbning. Det är nog så att det inte är den typen av mobbning som sker i förstahand på ridskolor, utan det förekommer i mildare former, vilka dock ska tas på lika stort allvar.

En av respondenterna i studien berättade att hon tror att man inte ser all mobbning på ridskolan, vilket vi håller med om. Till skillnad från skolan är ridning frivilligt och eleverna kan sluta på ridskolan om de inte trivs. Mobbning är något många skäms för och inte vill prata om. Därför kan det vara så att barn och ungdomar som känner sig mobbade, hellre slutar rida eller byter ridskola istället för att gå vidare med problemet. Vi kunde inte se några generella skillnader mellan de som arbetade på en stor respektive liten ridskola hade upplevt mobbning eller inte. Därför har inte storleken på ridskolan så stor betydelse för om det förekommer mobbning. Det som påverkar är istället engagemanget från dem som arbetar på ridskolan. Vad de har för syn på mobbning, toleransnivå och hur de uppmärksammar och hanterar problemet.

Av egen erfarenhet vet vi att det inte alltid finns en vuxen tillhands i stallet, som håller ett öga på barnen och ungdomarna. Några av respondenterna tog upp att det är vid de tillfällena när barnen/ungdomarna lämnas ensamma som mobbning kan äga rum, vilket vi håller med om. Som åtgärder och förebyggande arbete mot mobbning är det väldigt viktigt att man har en vuxen tillgänglig i stallet och detta var något som flera respondenter pratade om i intervjuerna. Att ha fritidsledare på ridskolor är ett väldigt bra initiativ och ett bra sätt att motverka mobbning. Däremot är det svårt ekonomiskt för en ridskola att ha en fritidsledare anställd utan ekonomiskt stöd från exempelvis kommunen.

Att ha en aktiv ungdomssektion som anordnar mycket aktiviteter är mycket viktigt för sammanhållningen och gemenskapen på en ridskola. Flera av respondenterna tog upp att de anordnar aktiviteter och avsutten verksamhet där alla är välkomna, för att förebygga mobbning. Några av respondenterna berättade om att deras ridskolor anordnar ungdomsledarutbildningar, där arbetar de bland annat med mål, visioner och värdegrund. De får lära sig hur man uppför sig och får med sig alla och så vidare. Vi tycker det är mycket bra att de utvecklar ungdomsledare till goda förebilder, för det är viktigt att det finns sådana på en ridskola.

Enligt Nygren (2007) är erfarenhet och utbildning ett starkt vapen för att upptäcka mobbning. Därför borde lärare och pedagoger få bättre utbildning inom ämnet, vilket hon inte tycker att de får på lärarutbildningen. Det finns generellt heller inte så mycket utrymme för kunskap om mobbing och hur man hanterar problemet på

ridlärarutbildningarna. Det kan tyckas vara lite märkligt, eftersom man som ridlärare arbetar mycket med barn och ungdomar.

Vi misstänker att en del ridlärare inte håller till så mycket i stallet och att det många gånger är oklart om vem som ska ta tag i mobbning om det uppstår på ridskolan. Denna oklarhet skulle minska om man på varje ridskola tog fram en handlingsplan som stöd för hur man ska hantera situationen. Det är däremot inte säkert att en handlingsplan som säger att man alltid ska agera på ett visst sätt när mobbning uppstår är det optimala, vilket skolverket konstaterade efter sin undersökning av handlingsplaner. Att vara flexibel och vidta åtgärder efter det enskilda fallet kan nog många gånger vara en bra lösning. Hälften av ridskolorna i studien har angett att de har en handlingsplan mot mobbning. Tyvärr ställdes ingen följdfråga om hur handlingsplanerna såg ut, vilket vi ångrar nu i efterhand. Det hade varit intressant att se om det fanns några skillnader mellan deras handlingsplaner.

Till framtida studier skulle det vara intressant att ta reda på vad barn och ungdomar som spenderar mycket tid på ridskolan anser om detta ämne. Upplever de att mobbning är ett problem på ridskolan? Man skulle också kunna göra en mer omfattande studie om mobbning på ridskola. Ett arbete som liknar Albertsson & Pretorius (2007), men med en större svarsfrekvens och se till att de som svarade på enkäten var exempelvis ridlärare eller verksamhetsansvariga.

Vi tycker att det har varit intressant att få en inblick i vad ridlärare har för syn på mobbning och vad de har för olika erfarenheter av ämnet. Förhoppningsvis kan denna studie väcka ett intresse hos ridlärare och andra som arbetar på ridskolor, att arbeta aktivt för att motverka mobbning och skapa en trygg och trivsamt miljö för barn och ungdomar.

Slutsatser

Kunskap kring mobbning finns ute på ridskolorna. Ridlärare har varierande erfarenhet av ämnet. En del har varit med om det direkt, andra har det inte. Alla har olika definitioner och uppfattningar om vad mobbning är, men alla ansåg att det var någonting negativt. Mobbning på ridskolor förekommer främst i social- och verbal form och det kan vara svårt att upptäcka den. Det förebyggande arbetet är viktigt och behovet av fritidsledare på ridskolor finns. Hälften av ridskolorna i studien har en handlingsplan.

FÖRFATTARENS TACK

Ett stort tack vill vi säga till alla Ridskolechefer som ställde upp i intervjuerna och gjorde det möjligt för oss att genomföra studien. Vi tackar Lillemor Lindell på Svenska Ridsportsförbundet för informationen till arbetet via mail. Men det STÖRSTA tacket vill vi ge till vår underbara handledare Gabriella Thorell. Hon har på alla sätt ställt upp och peppat oss, i upp- och nedgång, tidig morgon som sen kväll, vardag eller helg. Alltid har vi kunnat få hjälp.

REFERENSER

Litteratur

- Albertsson, L. och Pretorius, C. 2007. *Förekomsten av mobbning på Sveriges ridskolor*. Fördjupningsarbete nr 322. Enheten för hippologisk högskoleutbildning, SLU, Uppsala.
- Björk O, G. 1999. *Mobbning – en fråga om makt?* Lund: Studentlitteratur.
- Colorosa, B. 2003. *Mobbningens tre ansikten - Så bryter vi våldets onda cirkel*. Harper Resource, an import of HarperCollinsPublishers, Inc. and Tönnheim Literary Agency, Sweden.
- Colorosa, B. 2004. *Mobbningens tre ansikten*. Falun: Richters
- Gillham, B. 2008. *Forskningsintervjun. Tekniker och genomförande*. Lund: Studentlitteratur.
- Heinemann, P-P. 1987. *Mobbning – gruppvåld bland barn och vuxna*. Natur och Kultur.
- Henriksson, Å., Yring, A och Zetterman, C. 2009. *Vad elever på tre ridskolor i Sverige anser om sin ridskolas utbud*. Fördjupningsarbete nr 377. Enheten för hippologisk högskoleutbildning, SLU, Uppsala.
- Höistad, G. 2001. *Mobbning och människovärde. Om förtryck, utanförskap och vad vi kan göra*, Stockholm: Gunnar Höistad och Förlagshuset Gothia AB
- Nygren, L. 2007. *Tre grundskollärares erfarenheter kring mobbning*. Examensarbete B-nivå, pedagogik. Lärarprogrammet, högskolan i Gävle.
- Olweus, D. 1999. *Mobbning bland barn och ungdomar*. Stockholm: Rädda Barnen.
- Patel, R. och Davidson, B. 2003. *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.
- Pikas, A. 1989. *Så bekämpar vi mobbning i skolan*. Uppsala: Kunskapsförlaget i Uppsala AB
- Sharp, P. och Smith, S. 1996. *Strategier mot mobbning*. Lund: Studentlitteratur.
- Sonefors, C. 2010. *Mobbning inom barnidrotten - en studie om barns upplevelser av mobbning inom organiserad idrottsverksamhet*. Examensarbete nr 25. Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH).

Internet

- Barnens Rätt I Samhället – BRIS. 2011. *Faktablad om mobbning*.
<http://www.bris.se/?pageID=20> (hämtad 2011-02-03).
- Barnombudsmannen. 2002. *Skrivelser*.
<http://www.barnombudsmannen.se/Adfinity.aspx?pageid=3407> (hämtad 2011-02-13)
- Forskning.se. 2011. – *Den svenska forskningsportalen*.
<http://www.forskning.se/temaninteraktivt/teman/mobbning/tiofragorsvar/tiofragorochsvar/vadarmobbning.5.303f5325112d7337692800015784.html> (Hämtad 2011-03-07).

- Friends. 2011. *Mobbning*. <http://friends.se/?id=1591> (hämtad 2011-02-03)
- Nationalencyklopedin, 2011. *mobbning*. <http://mx.ihs.se:2087/lang/mobbning> (hämtad 2011-02-18).
- Riksidrottsförbundet. 2008. a) *Idrotten i Siffror*
http://rf.se/ImageVault/Images/id_14911/scope_0/ImageVaultHandler.aspx (hämtad 2011-01-20)
- Riksidrottsförbundet. 2011. b) *Riksidrottsförbundets policy och handlingsplan-mot sexuella trakasserier inom idrotten*.
http://rf.se/ImageVault/Images/id_114/scope_128/ImageVaultHandler.aspx (hämtad 2011-01-30)
- Skolinspektionen. 2010. *Anmälningar och beslut 2010*.
<http://www.skolinspektionen.se/sv/Anmalningar/Statistik/Anmalningar-och-beslut-2010> (hämtad 2011-02-17).
- Skolverket. 2011. *Pressmeddelande 28 januari 2011*.
<http://www.skolverket.se/sb/d/203/a/23681> (hämtad 2011-02-03).
- Svenska Ridsportsförbundet. 2006. a) *Ridskola för alla*.
<http://www2.ridsport.se/t2.aspx?p=701544> (hämtad 2010-02-20).
- Svenska Ridsportförbundet. 2006. b) *Ridsporten vill*.
http://www3.ridsport.se/ImageVault/Images/id_8/ImageVaultHandler.aspx (hämtad 2011-03-07).
- Svenska Ridsportförbundet. 2008. c) *Vara – ett projekt om självkänsla*.
<http://www3.ridsport.se/Svensk-Ridsport/Verksamhet/Projekt/VARA/> (hämtad 2011-05-09).
- Vårdguiden, Stockholms läns landsting, 2011. <http://www.vardguiden.se/Tema/Barn-och-foraldrar/Skolbarn-6-12-ar/Mobbing/> (hämtad 2011-02-07).

Personligt meddelande från

Sekretariat – Utbildning. L. Lindell. 2011. Svenska Ridsportsförbundet, Ridsportens hus
Herrskogvägen 2, 734 94 Strömsholm

DISTRIBUTION:

Sveriges Lantbruksuniversitet

Hippologenheten

Box 7046 750 07 UPPSALA

Tel: 018-67 21 43

Fax: 018-67 21 99

Swedish University of Agricultural Sciences

Department of Equine Studies

Box 7046 750 07 UPPSALA

Tel: +46-18 67 21 43

Fax: +46-18 67 21 99
